

מנחות כז

משה שווערד

1. ספר מנחת חינוך - מצוה קלב - אות ו

עיין במנחות כ"ז ע"א בעי הש"ס, אי [עריכת הקרבן בעי] על העצים דוקא או על בסמוך, ע"ש. והקשה אותי הרה"ג מו"ה יעקב ווילער נ"י אבד"ק ביטש במדינת הגר בעל המחבר ספר בית יעקב על מסכת עירובין, דהא כיון דחזינו דהש"ס יליף לענין קרבנות מעקידה, כמבואר בתמיד ל"א ע"ב לענין עקידת יד ורגל, וכן לענין השחיטה דבעינן שיהיה בדבר התלוש, וכלי שרת של מתכות דומיא דמאכלת, כמבואר בחולין ט"ז ע"א ובזבחים צ"ז ע"ב, א"כ אמאי לא יליף הש"ס גם הכא מקרא דעקידה דכתיב [בראשית כ"ב, ט] וישם אותו על המזבח ממעל לעצים, הרי דעל העצים דוקא. והשבתי דלא מיבעיא לדעת הר"מ פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ז דהא דבעינן שיהיה הסכין מכלי שרת ושל מתכות הוא רק לכתחילה, א"כ הרי דסובר דרק לכתחילה ילפינן, [1] וא"כ הוי כאן האיבעיא לענין דיעבד, אך גם לדעת התוס' בחולין ג' ע"א ד"ה כגון ובזבחים מ"ז ע"א ד"ה איזהו, דגם בדיעבד מעכב, ועיין לחם משנה שם, ג"כ אתי שפיר, דהרי בלאו הכי לכאורה קשה, דבזבחים נ"ח ע"א דמרבה הש"ס מקרא [דזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך שמות כ', כ"א] דאי שחט קדשים בראשו של מזבח דכשרים, ולכאורה בלאו הכי למה לא גילף מעקידה, דנהי דגילתה תורה גבי קדשים דבעינן ירך המזבח [ויקרא א', י"א], מ"מ אינו לעיכוב, כיון דעקידה היה ככל עסק קרבן ואפילו הכי הוי בעי לעשות השחיטה על המזבח, [2] ועל כרחק צריך לומר, דהש"ס סובר כיון דגילתה תורה על ירך, אפיקתיה מהך דעקידה, ואמרינן, דבזה דהיה רוצה לשחוט על גבי המזבח היתה הוראת שעה לבד. ולפי זה ממילא דלא קשה מידי ג"כ מהאי דממעל לעצים, דכיון דחזינו דהשחיטה היתה הוראת שעה שיהיה דוקא על המזבח, א"כ אפשר דהקפידה תורה שיהיה השחיטה ג"כ על העצים דוקא, וא"כ אין ללמוד משם לענין הקרבה דעל העצים דוקא, דשם שאני דמשום דהוי הוראת שעה השחיטה הוי ממעל לעצים דוקא, אבל בהקרבה הוי שפיר בעיא, ואתי שפיר ודו"ק -

2. יד בנימין

ואכן לפי"מ שהעלינו צונחים מ"צ נדעת
התוס' שם (ד"ה הקומץ) דזהעלה רובו
של קומץ סגי, לפי"ז ז"ל דהמשנה כאן דקמני
הקומץ מיעוטו מעכב את רובו מיירי רק
לענין שצריך שלא יחסר כלום מהקומץ נשעה
שהולך להקטירו אצל לעולם אף אם לא הקטיר
כולו אלא רובו נמי סגי יעוי"ש וז"ע.

דף כ"ז במשנה הקומץ מיעוטו מעכב את
רובו. נ"צ נפשות מיירי
נמי לענין הקטרה היינו שצריך להקטיר את
כל הקומץ דוקא, וכן עי' רש"ש לכריתות י"ד
שהוכיח דהקומץ כולו הוא הממיר מהא דאיתא
לעיל במשנה (דף כ"ו). הקטיר קומנה פעמים
כשירה אלמא שצריך עכ"פ להקטיר הכל.

3. דף על הדף מסכת מנחות דף כז עמוד א

בגמ': אמר קרא מלא קומצו תרי זימני.
וברש"י: חד למצוה וחד לעכב ע"כ. יש לבאר בזה עפ"י דברי הט"ז (או"ח סי' תקפ"ב) שדן במה שאומרים
בר"ה: מלוך על כל העולם כולו וכו' מה כפל הלשון, והלבוש כתב דמה"ט יש למחוק תיבת כל, וביאר הט"ז שם,
דהנה קי"ל בכל התורה כולה דרובו ככולו, וא"כ שייך לכתוב תיבת כל על רוב, אבל כאן אנו מבקשים "מלוך
על כל העולם כולו" כולו ממש, ולכן כפל הלשון ב' פעמים עכ"ד הט"ז.

ולפי"ז יש לבאר היטב דברי הגמ' כאן, דכמו דב' פעמים כל ר"ל כל ממש, ה"נ כיון דכתיב ב' פעמים "מלא" ר"ל
מלא וגדוש, ובעי כל ממש, ודו"ק היטב. (פרדס יוסף החדש פר' ראה)

4. רש"י מסכת מנחות דף כז עמוד א ד"ה מסלתה ומשמנה

מסלתה ומשמנה - ומשמע שיהו שניהן והדר כתיב נמי מגרשה ומשמנה שיהו שניהן שנה הכתוב לעכב.

5. תוספות מסכת מנחות דף כז עמוד א ד"ה מסלתה ומשמנה
מסלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה - לגבי עיכובא דנפשיה דאם חסר לא בעי שנה הכתוב אבל למעכבין זה את זה בעי שנה הכתוב כדפרישית לעיל (דף יט.), מ"ר.

- איזהו מקומן מסכת מנחות דף כז עמוד א
ד"ה מסלתה - לגבי עיכובא דנפשיה וכו' לא בעי שנה הכתוב וכו' כדפרישית לעיל - עי' לעיל יט. בתוד"ה ושאי התם. וביאור החילוק בין עיכובא דנפשיה למעכבין זה את זה - עי' מש"כ בט"ק.

6. ערוך לנר מסכת סוכה דף ז עמוד א
בגמרא עושה לו טפח שוחק. אע"ג דבטפח מצומצם פחות מג' לדופן ג"כ הוי רוב דופן דרוב דופן הוי משהו יותר מג' טפחים ומחצה כבר תירץ הר"ן דפחות מארבעה לא נחשב ע"ש וכוונתו למה דאמרין לקמן (י א) דארבעה הוי מקום חשוב אבל ק"ל כיון דקיי"ל בכל מקום דרובו ככולו א"כ אחר דגמרינן הלכה למשה מסיני דלבוד לענין מה אתי הלכתא דשלישית אפי' טפח דפשיטא כיון דמעמידן בפחות מג' לדופן דנחשב כרוב דופן וממילא ג"כ כדופן כולו וי"ל דודאי משום רובו ככולו לבד אין לחשוב כדופן שלם דאל"כ לא גיבעי רק דופן האמצעי שלמה ויעמיד הב' דפנות הסמוכין לה ע"י טפח שוחק בפחות מג' לה אע"כ דבעינן גבי סוכה מחיצות שלמות ולכן צריך הלכה למשה מסיני דסגי בשלישית טפח ורק אחר דגמירי לה כן אמרינן שיעשה על ידי טפח זה עכ"פ רוב דופן של שיעור השלם אבל ודאי בכל הדברי' שנתנה התורה או הל"מ שיעור לא אמרינן רובו ככולו דאל"כ יצא באכל רוב כזית מצה או יתחייב באכל רוב כזית מחמץ וחלב ודם אע"כ היכי דגמסר שיעור בעינן שיעור שלם וכיון דדפנות סוכה גמרינן שיהי' ז' טפחים לא סגי ברובו אי לא גמרינן כן בפירוש לדופן השלישי:

7. בענין כבשים מעכבין הלחם-עייך בסוף מראה מקומות דף יד

8. חדושי הגרי"ז מסכת מנחות דף כז עמוד א
שם, במשנה שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה, ובפשוטו נראה דמעכבין זא"ז היינו דלחובת היום בעינן תרי כבשים, אבל מ"מ אפשר להקריב אחד לבד אם אין לו כמו מוספין דלא מעכבי ומקריב פחות ג"כ אם אין לו, אבל מדברי הרמב"ם נראה דמעכבי אהדדי ולא רק בחובת היום וכמו בשני שעירים דיוה"כ, וראיה לזה דכתב בהלכות תו"מ (פ"ח הל"ד) מת אחד משניהם או ברח או נעשה טריפה יקח זוג לשני, ומדכתב יקח זוג לשני ולא כתב סתם שיביא עוד כבש משום דמעכבין ע"כ דס"ל דאית ליה דין זוג כמו בשעירי יוה"כ, והנה בשחט אחד דכתב שם ג"כ יקח לו זוג ולא הוי כאן דין דיחוי כמו בשעירי יוה"כ משום דכיון דכבשי עצרת כשר שלא לשמו והוה כבשי עצרת אלא דלא עלו לשם חובה שפיר יוכל להביא לו זוג דכיון דאף אם לא יביא לו זוג לא יפסל ממילא לית כאן משום דיחוי, והנה יש לעיין כיון דיש דין תנופה א"כ כבר הוקבעו זה לזה בתנופה ואיך יכול להביא לו שני, ונראה לומר דכיון דתנופה לא מעכבא איירי בלא הניף הכא, אבל אין לומר דתנופה אינה זוקקתן אהדדי דהלא הלחם ודאי הווקע בתנופה וא"כ כיון דאבד הכבש אבד הלחם ואבדו גם הכבשים וע"כ צ"ל דלא עשה תנופה, אבל קשה דהא השחיטה ודאי זוקקת את הלחם וא"כ איך מביא לו זוג הא כיון דאבד הכבש אבד הלחם, ונראה דשחיטה אינה זוקקת את הלחם כ"א להנשחט אבל לא לחבירו ושפיר יכול להביא אחר כיון דהלחם לא הווקע כלל לזה שאבד, אבל מ"מ צ"ע מקור הדין דמעכבי אהדדי ויש להם דין זוג דהלא מקרא דהויה דדרשינן בגמרא אין לנו כ"א דמעכבי בחובת היום, ונראה דכיון דיש להם מצות תנופה אף דאין מעכבת מ"מ נכלל בזה דמעכבי אהדדי ושייכי אהדדי.

9. איזהו מקומן מסכת מנחות דף כז עמוד א
וד' שכלולב ולקחתם לקיחה תמה - צ"ע אמאי איצטריך קרא והרי בחולין לא בעינן שנה הכתוב לעכב, ובשלמא לפירוש ר"ת בתוס' י"ל דקרא איצטריך דמעכב ליטול כולן כאחד, אבל לבה"ג דשרי אפילו בזה אחר זה קשה. [1] ותירץ העול"ש דדוקא באופן צורת עשיית המצוה אין צריך בחולין קרא לעכב אלא כיון שכתוב שיעשה כך ממילא שמעינן דמעכב, אבל כגון הכא דצריך ליטול כמה דברים הו"א דכ"א מצוה בפ"ע ואם לא נטל האחד מ"מ קיים מצוה בשני, לכך איצטריך קרא לעכב שלא יוצא ידי חובתו זה בלא זה.

[2] והנה יעוי' בדברינו לקמן כח. (ד"ה מ"ש מן הגרסאות) דדעת תוס' הרא"ש בסוטה שאף קשירת חבל המצרי לסוטה כיון שנעשה במקדש יש לו דין קדשים לענין דבעינן שנה הכתוב לעכב, ולדבריו י"ל דהכא נמי כיון שד' המינים מדאורייתא נלקחים כל הז' ימים במקדש בלבד לכך חשיבי קדשים לענין זה.

10. רש"ש על מנחות דף כז/א

אך ק"ל מדוע לא תני הזאה ראשונה שעל בין הבדים ושעל הפרוכת דפר ושעיר של יוה"כ. וה"ל למיתני בבא דשמונה. שכן רש"י כללה עם השבע לעיל (טז) ד"ה מ"ג דיו"ה ועשאן שמונה. ואולי דזה כבר נכלל בהא דיומא (ס) וכאן לא שנה רק לזווג שבע שבע וכמש"כ בסמוך לעיל:

11. יד בנימין

מנח ש"א להציא זה בלא זה משא"כ זהוזה
למעלה מה ש"א להציא זה דלמטה הוא לא
רק מחמת שחסר הוא זה אלא סידרה הוא
דמעבז היינו שהסדר נריך להיות קודם למעלה
ואח"כ למטה, הגם דמשכח"ל גם שם
דהאחרונה מעבז הראשונה כגון שאין בכלי
כדי ח' הזיות דאינו יכול להתחיל כלל אפי'
הראשונה מ"מ זה לשון אחר הוא דכל ז'
מעבזין הראשונה דהא כיון שאין לו כדי כל
הז' אינו יכול להתחיל אפי' אחת מהן שהרי
הם מעבזין זא"ז עכל"ק. (ועי' גם בחי'
הרש"ש שהעיר מזה אמאי לא חשיב צמחנה
ח' הזיות יעוי"ש).

שם במשנה השני' ז' הזיות שעל בין הבדים
כו' מעבזות זא"ז. כתב
הגאון מוהרי"ל דיסקין זצ"ל (הוצא בחי' הש"ס
צו"א"ת "התלמוד הגדול") זצ"ל "הקשוני
צמחנה ז' שעל בין הבדים למה לא חשיב ח'
הזיות דאחת למעלה, וחירנתי דלא נחית צכאן
כ"א לחשוב מה שמעבז זא"ז משא"כ צו"ה"כ
הזאה למעלה הא סידרה מעבזא ג"כ דנריך
דוקא לאקדומי למעלה וכל עוד שלא עשה
אין מקום לו' דלמטה (ר"ל דלא נחית צמחנה
לחשוב רק מה שמעבז זא"ז מנח עזמו היינו

12. תוספות מסכת מנחות דף כז עמוד א ד"ה ולקחתם לקיחה

ולקחתם לקיחה תמה - י"מ דביום ב' סגי בחד מד' מינים ומברך על נטילת לולב כמו אתרוג דשרי חסר ולא בעינן
תמות אלא ביום ראשון ולדבריהם ביום שני תיסגי שיטול האחד בשביל כולם ולימא דבסוף לולב הגזול (סוכה
מא:) ובריש לולב וערבה (שם מג.) דרשינן מולקחתם לקיחה לכל אחד ואחד מדכתיב ולקחתם לשון רבים ולא
כתיב ולקחת אלא כי היכי דעיקר לקיחה קיימא אכולהו יומי הוא הדין לקיחה תמה דבעי לקיחת ד' מינים אכולהו
יומי ולקחת כל אחד ואחד אבל תמות של עצמן וכן לכם למעוטי שאול וגזול לא בעי אלא ביום ראשון, מ"ר.

13. תוספות מסכת מנחות דף כז עמוד א ד"ה לא שנו

לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעבזין - פ' בהלכות גדולות בהלכות לולב יש לו אין מעבזין דלא תימא
עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפיק אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי דקי"ל לולב אין צריך אגודה, מ"ר
ור"ת הגיה בספרו ל"ש פירוש דמעבז משום תמה אלא שאין לו אבל יש לו תמה הוא אף על פי שלא חיברו
באגודה כדאמר' לקמן דלא דרשי רבנן קיחה קיחה ולר' יהודה דדריש ליה קיחה קיחה דלא הויא תמה אלא א"כ
אגדו וכולהו פ' דגמ' אפי' לפי' הלכות גדולות נראה דצריך לאוגדו כדמסיק עליה זה אלי ואנוהו, מ"ר.

14. קרן אורה על מסכת מנחות דף כז/א

גמרא ד' שבלולב ולקחתם לקיחה תמה. ופרש"י ז"ל ארבעתן כא' ובמתניתין קמ"ל דמעבזין זה את זה וצריך
שיקח כולן כא' אבל לא בזה אחר זה אבל להא שלא יצא במין אחד לחוד לא צריך קרא כיון דחייבא רחמנא בכל
הד' הכא דלאו דינא דקדשים הוא אין צריך שישנה הכתוב לעכב וממילא שמעינן דלא קיים המצוה אלא (גם)
[אם] לקח כולן אלא דאכתי י"ל דצריך קרא להכי דאם לא לקח אלא מין אחד לא עשה מצוה כלל דה"א נהי דלא
קיים כל הד' מינים אבל בחדא נמי מצוה עביד להכי קמ"ל קרא לקיחה תמה דבמין אחד ליכא מצוה כלל אבל
שיקח אותם דוקא כאחד לא שמעינן וצ"ל דמשמעות לקיחה תמה הכי משמע שיקחם כא' ...
עד שהם באגודה אחת ולא אגודה ממש קאמר אלא לקיחתן כאחת כמו אגודה אחת דישאל תדע דאין לפרש
אגודה ממש דהא אתרוג אינו נאגד עמהם לכ"ע כדאיתא בסוכה דף ל"ד ע"ב דאמר ר"א יכול יהא אתרוג עמהם
באגודה אחת אמרת וכי קאמר פרי עץ הדר וכפת תמרים דהוי משמע שיהיו כולם כאחת הלא נאמר כפת תמרים
משמע דאתרוג לעצמו ולולב לעצמו וא"כ עד שיהא כולן באגודה אחת דברייא היינו נטילתן כאחת וא"כ
גם רב חנן מודה בזה.

15. רש"ש על מנחות דף כז/א

גמ' ואין אדם יוצא יד"ח בהן עד שיהיו כולן באגודה אחת. לאו דוקא כולן שהרי האתרוג אינו עמהן באגודה כדאיתא בסוכה (לד ב):

16. שו"ע או"ח סימן תרנא (יב)

ד' מינים הללו מעכבין זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר, אבל נוטלן לזכר בעלמא, (בין ביום א' בין בשאר ימים) (הרא"ש ורבינו ירוחם נ"ח ח"ג מהרי"ק שורש מ"א) ; ואם היו ארבעתן מצויים אצלו ונטלם אחד אחד, יצא:

הגה - ובלבד שיהיו כולם לפניו (רמב"ם פ"ו). ויטול הלולב תחלה ויברך על הלולב ודעתו גם על האחרים (הרא"ש ור"ן תשובת הרשב"א סי' קנ"ו) ; ואם סח ביניהם, צריך לברך על כל אחד בפני עצמו (הגהות מיימוני):

17. ערוך השולחן סימן תרנא - אות כח

ארבעה מינים הללו מעכבין זה את זה. שאם חסר אחד מהם - פסול, ולא יברך על השאר. דכולן מצוה אחת, כמו ארבעה ציצית שמעכבין זה את זה. ומכל מקום נוטלן לזכר בעלמא. ולא ינענע בהם, שלא יסבור שקיים המצוה. ויש שהורו שרק שליח הציבור יטלם וינענע, וכל הציבור לא יטלו כלל, כדי שלא יטעו לעשותם קבע. ואין חילוק בזה בין יום הראשון לשאר ימים, דכל דתקון רבנן - כעין דאורייתא תקון בעצם הדבר. ואם היו ארבעתם מצויים אצלו, ונטלם אחד אחד - יצא, כמו שכתבתי בסעיף ד. ובלבד שיהיו כולם לפניו, שיהא דעתו עליהם, ולא יצטרך להיות הפסק רב ביניהם. ...

18. חידושי בתרא

תיח) כז. שיטת בה"ג הנ"ל — יש דמוקשים אטור סתרג"א שהביא שיטת הבה"ג, דר"ל בפניו, היינו דאי כולם בפניו או יכול לצאת ע"י כ"א בלבד, וצ"ב פ"י "לפניו" אי ר"ל לפניו ממש, או בב' חדרים, או ביום ראשון אי הוי בפניו אבל אינו שלו ויכול לקנותם אי זה ג"כ נקרא לפניו, וכן בשאר ימים אי אינו שלו, וע' בר"מ פ"ו דסוכה ה"ו, דקאי לשיטת הבה"ג, ופ"י דצריך להיות מצויין אצלו, וצ"ב ג"כ הגדר במצוי, וע' בב"י סתרג"א בד"ה ואלו, שהביא שיטת הרמב"ן שאע"פ שלא היה ברשותו ביחד כל שנטל כולם יצא, ואעפ"כ אין ראוי לברך על הלולב אא"כ יודע בבירור שיבואו לידו כולן. ולכאורה היסוד בכל שיטות הנ"ל שתהא לקיחת כולן נידונת כחד לקיחה בלי היסח הדעת, דומיא דברכת הנהנין דכל זמן שהפירות לפניו ואין היסח הדעת או הפסק, יוצאין בברכה אחת, משום שנידונית כאכילה אחת, וכן הכא כיון דכללה התורה בלשון "ולקחתם" כל הד' מינים, אפי' אם לא דורשין דניבעי לקיחה תמה, מ"מ היסח הדעת או הפסק עושה אותן ללקיחות הרבה ולא מהני, ומש"ה נקטו בלשונה "בפניו" "מצויין" "וידע בבירור שיבואו כולן".

19. חידושי בתרא

תיט) כז. מ"ט דר"י גמר קיחה קיחה מאגודת אוזב. יש דמוסתפקים דלר"י דסובר דהאיגוד מעכב, אי האיגוד הוי חלק מהמצוה דהיינו דהאיגוד נותן לו שם לולב, או דהאיגוד הוי תנאי בקיום המצוה דצריך לקחת לולב מאגודת (והוכיחו דהוי חלק מהמצוה מתא דאמרו בסוכה לא. דלר"י עובר באיסור בל תוסיף אי אוגדו במין אחר, ואי נימא דהאיגוד הוי רק תנאי בקיום המצוה א"כ כמו דלרבנן דאינו עובר משום דלדידהו הוי האיגוד רק משום גוי מצוה ה"נ לר"י),

וגם יש דחקר דלפמ"ש ברבנן — ומאי מצות משום זה אלי ואנוהו — אי הדין דאגד משום זה אלי הוי כמו נוי ס"ת שאין הנוי נעשה חלק מהס"ת אלא הוי דבר צדדי, או דילמא דלרבנן ג"כ היכא דאוגדו נעשה מגוף המצות, אלא דמשום זה אלי אינו מעכב, ואומרים שהגרי"ז ז"ל הביא ראיה מסוכה לג': דמשווין הא דאין ממעטין ביו"ט לדין דיחוי במצוות, ומפשטות הגמ' משמע דקאי גם לרבנן, ואי דין איגוד הוי רק משום נוי, לא שייך כל המושג של דיחוי. ולכאורה יש לדייק כן מסוגיותנו גופא, מתוספת לשון — ומאי מצות "משום" זה אלי ואנוהו, דהול"ל — ומאי מצות זה אלי ואנוהו, אלא שמעינן מלשון "משום", דאין המצות — זה אלי ואנוהו גופא ותו לא, אלא "מחמת" (משום) זה אלי ואנוהו, מדודו רבנן לר' יהודה דהאיגוד נעשה חלק מהמצות.

20. ספר נזר הקודש

תוסיף בעשיית מצוה אחת ב' פעמים כגון כהן אם מברך וחוזר ומברך אותו צבור עצמו או נוטל לולב וחוזר ונוטל וכו' יעו"ש, והנה משמע מדבריהם שיכול גם לברך עוד פעם כמה שירצה, מדמדמה לולב לברכת כהנים, וכמו שיכול לברך ברכת כהנים כמה שירצה, הנה כן יכול לברך גם על הלולב כמה שירצה, — ואעפ"י שיש לומר דשאני ברככ"ה שחברכה הוא עצם המצוה, אבל עכ"פ מדחזינן שיכול לעשות כמה פעמים, היינו מצוה כזו אעפ"י שיש בה ברכה, הנה מסתבר שיכול לברך גם ברכה בכל פעם מהנטילה, אבל עכ"פ מבואר בתוס' להדיא דיש מצוה בנטילה כל פעם ופעם.

א נסתפקתי ברבר מצות ד' מינים אם יש מצוה בנטילה כל פעם ופעם, והיינו דהנטילה הראשונה חובה ושאר הנטילות רשות, אבל יש מצוה בנטילתן, או"ד דאין קיום מצוה כלל יותר מהנטילה הראשונה.
ב הנה הסברא נוטה דיש קיום מצוה בכל פעם ופעם שנטולן, וזהו כמו שכתבו התוס' בר"ה ט"ז ע"ב ד"ה ותוסעים וז"ל וי"ל דאין שייך כל

21. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג/ב

דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום

- רישב"א על סוכה דף יא/ב
ואי רבנן מאי מצוה. פי' דליכא למימר דמצוה לאוגדו לכתחילה מן התורה אלא דיעבד אם לא אגדו כשר, דהא כל בדאורייתא לא שאני לה בין לכתחילה בין בדיעבד:

- תוספת יום הכפורים על יומא דף פח/א
[בא"ד] ומ"ש התוס' דאין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מפסיל בהכי כו'. האי לישנא דאמרו כדמוכח קשה דהדבר הוא מפורש שאמרו לא אגדו כשר. י"ל דהתוס' הרגישו בחולשת ראייתם דאפשר לומר דמ"ש ואנוהו התנאה לפניו במצות יש דברים שהם לכתחלה כגון אגד ויש דברים שיהיו לעיכובא כגון לולב היבש פסול, והכתוב מסרו לחכמים לפרש איזה הידור הוא לכתחילה ואיזה הידור הוא לעיכובא לכן לא (החלישו) [החליטו] הקושיא אלא אמרו כדמוכח בפ"ק כו'. ומתוך זה עלה בידינו תירוץ ב' לרש"י, דרש"י ס"ל דיש דברים שהם לעיכובא ויש דברים שהם לכתחלה. ... ר

22. חידושי בתרא

תכג) כו: וטהורים שנכנסו לפנים ממחיצתן להיכל כולו בארבעים. יש
דמקשים על אריכות הלשון, והול"ל שנכנסו להיכל. והנה רש"י פי' ד"ה
וטהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן וז"ל י"א אמה מקום דריסת רגלי ישראל ע"כ.
ותמה השיטה ס"ו וז"ל ולא נהירא דהא לא הוי אלא מעלה מדרבנן שהרי
בשחיטת הפסח נתמלאת כל העזרה כולה אנשים, וכן זקני ירושלים סובבים את
המזבח ולולביהם בידיהם, וכן לקמן מגביהין את השולחן ואומר להם ראו כו',
ואמר ר' שמשון מקוצי בפרושי קא מפרש טהורין שנכנסו לפנים ממחיצתם,
דהיינו להיכל ע"כ. ולפי"ז זהו תוספת הלשון דאל נטעה דלפנים ממחיצתן היינו
לפנים מי"א אמה דדריסת רגלי ישראל, דאין זה אלא מעלה מדרבנן, ורק
כשנכנס להיכל נידון כנכנס לפנים ממחיצתו מדאורייתא. וגם רש"י כוון לזה,
דאף דנכנס לפנים ממחיצתו די"א אמה מ"מ אינו עובר בלאו עד שייכנס להיכל
ממש.

23. יד בנימין

ברש"י ד"ה וטהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן
י"א אמה מקום דריסת רגלי ישראל
עכ"ל. נ"צ והשיג ע"ז בשטמ"ק דזה לא הוי
אלא מעלה מדרבנן יעוי"ש שמציא בשם הר"ש
מקוצי דפרושי קא מפרש טהורים שנכנסו
לפנים ממחיצתן דהיינו להיכל, וכ"כ צחי'
המיוחסים להרש"א, וצ"ל ליקוטי הלכות כ'
וז"ל "ולענ"ד דגם לרש"י אין הכוונה שע"ז
חייב ארבעים אלא דרש"י מצא רק שיעור
מחילה שלהן כפי מה שהנהיגו החכמים וקאמר
לנו הצרייתא דאם נכנסו להיכל צארכעים, ואם
נכנסו משם עד לבית לפרוכת הוא צמיתה,
ומה דנקט הצרייתא לשון זה ולא אמרה צקיור
וטהורים שנכנסו להיכל, לאשמעי' דדוקא צאופן
זה שהלך כדרך הליכה מפתח העזרה עד
שנכנס להיכל לצאופי דרך משופש שחמר
החומה שצחיכל ועשה פתח צאפוני או צדומו
ונכנס צו דפטור וכדמסיק הכא צאופן ע"כ.
וק"ל.

24. חידושי הרשב"א על מסכת מנחות דף כז/ב

לפנים ממחיצתן. י"א אמה מקום דריסת רגלי ישראל, מבית לפרוכת. פי' לפני ולפנים ששם הארון כו'. ואל פני
הכפורת. פי' שהלך עד לפני הארון במיתה. ל"ה, ועל מה שפי' רש"י לפנים ממחיצתן י"א אמות דריסת רגלי
ישראל קשיא משום דלא הויא אלא מעלה מדרבנן בעלמא, שהרי בשחיטת הפסח נתמלאת כל העזרה

כולה אנשים, וכן זקני ירושלים סובבים המזבח ולולביהם בידיהם, וכן אמרינן לקמן מגביהין השלחן ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום. לכן נראה לפרש טהורין שנכנסו לפניו ממחיצתן דר"ל שנכנסו להיכל, וצריך לפרש לפי פי' זה דלהיכל כולו ר"ל דגם שנכנסו בהיכל עד הפרוכת דאינו חייב רק מלקות ארבעים, שהרי אם אמר שנכנס לפניו ממחיצתן לבד שפי' בהיכל לא הייתי יודע אם ר"ל גם שנכנס בהיכל עד הפרוכת, ולכן פי' ולהיכל כולו דר"ל גם עד הפרוכת. ועוד דאפי' לר' יהודה דאמר מבית לפרוכת באזהרה וכ"ש בהיכל דהוי באזהרה אפי' הזכיר בדבריו ולהיכל משום באזהרה:

25. תוספות מסכת מנחות דף כז עמוד ב ד"ה להיכל כולו

להיכל כולו בארבעים - הקשה ה"ר י"ט מלפנצו מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (דף לג:): בזמן שכ"ג נכנס להשתחוות לשם [שלשה] אוהזין בו א' מימינו וא' משמאלו ואחד באבנים טובות כו' הגביה לו הפרוכת נכנס והשתחוה ויצא נכנסו אחיו הכהנים והשתחוה ויצאו אלמא (לביית קדשי הקדשים) שרו ותיירץ ר"ת דהשתחוה צורך עבודה היא, מ"ר.

• דף על הדף מסכת מנחות דף כז עמוד ב

בגמ': רבי יהודה אומר כל היכל כולו ומבית לפרוכת בארבעים וכו'. ובתוס' (ד"ה להיכל וכו') כתבו לחדש, דאם נכנס להיכל לצורך השתחויה לא עבר על איסור ביאה ריקנית להיכל ע"כ. ובמנחת חינוך (מצוה קפ"ד אות ב') מביא שבכס"מ נוטה שכן דעת הרמב"ם ע"ש.

וכתב במנחת חינוך (שם) להקשות, דא"כ איך לוקים על לאו ד"אל יבוא בכל עת אל הקודש". הרי הוי התראת ספק, דאם ישתחוה פטור וכנ"ל ע"כ.

וכתב בספר פרורים משלחן גבוה (פר' אחרי) לחדש בזה: הנכנס למקדש בכוונה לביאה ריקנית הרי זה לאו גמור ומתרים בו למלקות, ומה שיכול אח"כ להתחרט ממחשבתו ולהשתחוות ויתקן הלאו, הא זה דומה למכניס פת בתנור בשבת והתרו בו ואח"כ הוציא דהרי זה פטור מן המלקות, ומ"מ כשהכניס ע"מ לאפות הרי זה אסור ומתרים בו עליה, ועי' תוס' שבת (ד' א').

וכן הנכנס לשם ביאה ריקנית הרי זה מעשה עבירה, ומתירין עליה למלקות, ואם אח"כ ישתחוה, אף שיתקן העבירה שעשה, מ"מ לא נקרא זה התראת ספק. ע"כ.

• ספר באר שבע על תמיד דף לג/ב

ואני תמיה על ר"ת פה קדוש יאמר דבר זה, שהרי משנה שלמה שנינו בפרק קמא דכלים (מ"ט) בית קדש הקדשים מקודש מהם שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה, ושנינו בתוספתא (דכלים פ"א ה"ז) ארבעה פעמים נכנסו שם ביום הכפורים, אחד להקטיר קטורת, ב' להוות מדם הפר, ג' להוות מדם השעיר, ד' להוציא הכף והמחתה מקדש הקדשים, ואם נכנס חמשה פעמים חייב מיתה כו'. ואלו לדעת ר"ת היה נכנס לקדש הקדשים ביום הכפורים חמשה פעמים, דלישנא בזמן שכהן גדול נכנס להשתחוות משמע שכל עצמו לא נכנס רק להשתחוות ולא משום עבודה אחרת. ועוד דהא פרק זה לא איירי מיום הכפורים אלא מסדר התמיד, וכדקתני בהדיא בסמוך זהו סדר התמיד כו', א"כ מאי ענין בזמן שכהן גדול נכנס להשתחוות ביום הכפורים לכאן, ועוד קשה דלישנא נכנסו אחיו הכהנים השתחוה, משמע באותו מקום עצמו שהיה נכנס הכהן גדול והשתחוה היו נכנסים והשתחוה אחיו הכהנים, ואם איתא בקדש הקדשים איך אפשר זה. לכן פירש הרמב"ם ז"ל דהשתחויה זו לא תהא אלא בהיכל בלי ספק, וכן נראה מדברי סמ"ג (מצות עשה ש"ג) דהשתחויה זו היתה דוקא בהיכל, שכתב וז"ל הנכנס להיכל חוץ לקדש הקדשים שלא לעבודה או להשתחוות וכהנים שלא עבדו בין גדול בין הדיט לוקה ואינו חייב מיתה, ומה ששנינו בזמן שכהן גדול נכנס להשתחוות בגמר עבודה מדבר עכ"ל [וכ"כ הרמב"ם בהלכות ביאת המקדש פ"ב ה"ד]:

על כן לא אוכל להאמין שעלה על דעת ר"ת דמירי בקדש הקדשים, כי רב גובריה ולא יטעה בדבר משנה, ואולי שטעות סופר הוא מה שכתוב בתוספות אלמא לבית קדש הקדשים שרי, וצריך להיות אלמא "להיכל" שרי, וכן נותנת הסברא מדכתבו כן הדבור להיכל כולו בארבעים כו', אלמא דאיירי בהיכל ולא בבית קדש הקדשים, כן נ"ל:

[הגה"ה. ומיהו תימה רבתי בעיני היאך אפשר לומר דהשתחוה צורך עבודה היא, שהרי בפרק ארבע מיתות (סנהדרין ס, ב) גבי לפי שיצתה זביחה לדון בעבודות פנים פריך הגמרא מניין לרבות השתחוה לאו עבודה היא בפנים, וכן פרש"י בהדיא, וכן מוכח שם כל הסוגיא דגמרא. ואי אפשר לומר נהי דהשתחוה לאו עבודה ממש היא בפנים כמו זובח מקטר ומנסך דלא סגי בלאו הכי, מ"מ צורך עבודה היא בפנים, וכהאי גוונא אמרינן בימא ריש פרק בא לו כהן גדול (טט, א) לענין קריאה דכהן גדול ביום הכפורים וכן לענין אכילת קדשים דכהנים, דא"כ איך פריך הגמרא שם אימא יצאת השתחוה ללמד על הכלל כולו, ופירש רש"י (בסנהדרין שם ד"ה אימא) ומתרבי מגפף ומנשק כו' והלא מגפף ומנשק לאו צורך עבודה בפנים כלל ועיקר, וצ"ע היטב. ע"כ הגה"ה]:

26. ספר נזר הקודש

עמוד ב מבית לפרוכת למ"ל דהיכל מחייב מב"פ מב'ע', וקשה להפוסקים דסברי דמותר לכנס להיכל להשתחות דלמא רבתה תורה מבית לפרוכת שיהי' חייב בכניסה להשתחות, דבהיכל מותר, ומזה הוכיח הגאון בטו"א שלהי חגיגה דע"כ בהיכל ג"כ אסור כניסה לצורך השתחואה, יעוי"ש, וכן כתב לדייק גם הגאון בספר קרן אורה בחידושו למנחות, יעוי"ש, וכבר קדמו בטו"א, ומכח זה החליטו דהשתחואה בהיכל רק בנמר עבודה, וזהו כשיטת הסמ"ג, ובזה מיושב הא דפריך הגמ' שפיר דלמ"ל קרא מב"פ היכל מחייב מביל"פ ר' מב'ע', והיינו משום דהיכל ומביל"פ שניהם שווים, ואם אמרינן דמביל"פ אין שום השתחואה אפילו בנמר עבודה, א"כ אכתי כש"כ יש להקשות מאי פריך הש"ס, הלא יש לומר דהתורה רבתה דמביל"פ שיהי' חייב בה גם בהשתחואה בנמר עבודה, והיינו לומר שאם השתחוה, וממילא שהה שם בהשתחואה ללא צורך, הרי הוא בלאו דלא יבוא, דבהיכל שרי, — ובמביל"פ כיון דבלא"ה אסור, א"כ רבתה תורה להיות באזהרה, (וע"כ מוכח דהיכל ומביל"פ שווים בזה, וכל שמותר בהיכל, דהיינו השתחואה בנמר עבודה, וגם מצוה איכא בזה, שהוא דרך שירות בכך, ע"כ דישנו לדון זה גם במביל"פ, ואין זה בכל השנה, שאסור כניסה, וע"כ זה ביוהכ"פ, בנמר עבודה, — וא"כ מוכח דרעת הגאון בעל טו"א והמרן אורה דהיתה השתחואה בנמר עבודה ביוהכ"פ.

א ודגה ראיתי לחכם אחר שכתב דבאמת ביוהכ"פ ליתא כלל להשתחואה, והוא מטעם דהביאה והציאה לפני הוויין מסדר וסיום של עבודה יוהכ"פ הנעשות בכגרי לבן, — והיינו דהציאה הוי גם כן עבודה, וממילא בעינן הכשר עבודה גם ביציאתו, והשתחואה אינו ראוי לעבודה כיון שהוא בפישוט ידים ורגלים, וחסר בזה עמידה, עכ"ד, אבל זה ליתא דע"כ אם בעינן ביציאה השתחואה, — והיינו מפני שזהו דרך עבד כשנמר עבודתו לרבו, ולפ"ז כשאמר הורה ויצא ע"כ גם כן הביאור כדרך יציאה, — והשתחואה בכלל יציאה הוא.

27. חידושי בתרא

תכד כז: ואנא אמינא היכל מיחייב מבית לפרכת מבעיא, מבית הפרכת דכתב רחמנא ל"ל. רצ"ע דהא אין עונשין מן הדין, ולא קשה כדפרש"י ד"ה מבעיא וז"ל הא היכל בכלל מבית לפרכת דלא נכנס אלא דרך היכל, ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקות ע"כ. והיינו דלא למידין מבית לפרכת מהיכל. אבל עדיין קשה, דשיב ר"י דבעינן מבית לפרכת לחייב מלקות שניה, אבל אילו לא כתיב מבית לפרכת יתחייב רק אחת, משום היכל לבד. ויש דמדויקים דאח"כ לרש"י בר' יהודה ליכא עוד חיוב אח"כ כשנכנס לבית הפרכות והוי המשך מאותו איסור, ונ"מ כשנכנס דרך משופש להיכל או בדרך היתר ואח"כ למבית לפרכת, דאינו חייב על כניסה לבית הפרכות, דאין זה איסור מצד עצמה אלא המשך מאיסור כניסה להיכל, אלא דיעבור משום שתיית.

דף כ"ח בגמ' הא דקאי מזרח ומערב ואדי
הא דקאי לפון ודרוס ואדי.
פי' הצרייחא דקתני גבי פרה שלא מכוונות
כשרות מיירי שעומד בין מזרח למערב רק
לא הי' מכוון כנגד פתח ההיכל וצכה"ג כשר
וצרייחא דקתני פסולות מיירי שעומד בין לפון
לדרוס, וכן העתיק הרמב"ם ז"ל להלכה בפ"ד
מהל' פרה הל"ז לחלק בין עומד לפון ודרוס
דפסולה לבין עומד בין מזרח למערב דכשר
אף שלא כוון בדקדוק נגד ההיכל, וזה שגות
השיג ע"ז דהא להדיא תנן במשנה פ"ד דפרה
הזה ולא כוון נגד הפתח פסולה, וכבר תמהו
עליו ז"ק רן אורה" וצ"ל ליקוטי הלכות" דהא
בסוגיין מבואר להדיא כהרמב"ם דעומד בין
מזרח למערב אף שלא כוון נגד הפתח כשרה,
והמשנה דפרה עכ"ל דהכוונה שעומד בין
לפון לדרוס, וצאמת קצת פלא שצגמ' לא
מוחקר כלל המשנה דפרה, וי"ל דניחא לי'
להגמ' להזכיר טפי הצרייחא משום דכללי
צהדי גם הפסול של לא לשמן.

תכת) כח. וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. יש מקשים דהלא תוס'
לעיל י: (סד"ה והרי) מבואר דמצורע הוי חול וממילא דלא נאמר הך כללא
דדבר הלמד בהיקש, מ"מ כ"ז במתן בהונות, אבל הכא איירי במתן ז' דלכ"ע
הוי קודש.

א. בן יהודע על מנחות דף כז/א

שנים מהם עושים פירות ושנים מהם אין עושים פירות. נ"ל בס"ד העושים פירות הם לולב ואתרוג שהם אחד
אחד, כי בעלי תורה ובעלי מצות שעושין פירות יש להם לב אחד, לכן ראשי תבות לולב אתרוג ל"א שהוא
ראשי תבות לב אחד, ואותם שאין עושין פירות הם שנים ושלושה כי יש להם כמה לבבות שנים ושלוש, וראשי
תבות ערבה הדס הוא ראשי תבות עם הארץ, וסופי תבות ה"ס לשון שתיקה שאין פיהם פתוח בדברי תורה, גם
לולב כנגד בעלי תורה, ואתרוג כנגד בעלי מצות, לכן לולב גבוה מכולם, כי תלמוד תורה גדולה מכולם.

והדס כנגד הבטלים מן דברי תורה, וערבה כנגד הבטלים ממצות. גם עוד תפס כנגד צדיקים שני מינין לולב כנגד אנשים ואתרוג כנגד נשים, וכן בהפך תפס הדס כנגד אנשים וערבה כנגד נשים: ומ"ש שיהיו זקוקין אלו לאלו, נראה הכונה אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אך יעריך השי"ת הצדיקים לגבי החוטאים ונראין צדיקין גמורים שאין בהם חסרון, על דרך שכתבו המפרשים ז"ל על פסוק [הושע ט' י'] כענבים במדבר מצאתי ישראל, ונמצא זקוקין הצדיקים לאלו החוטאים שהם נשלמים מחמתן, וכיון שהצדיקים נראו שלמים וגמורים, אז כדאי הוא זכותן להגין בעד הרשעים, ולסלק הרעה לגמרי שלא תבא, ונמצא החוטאין צריכין לאלו הצדיקים. ומ"ש וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגודה אחת, מפרש רש"י צדיקים ורשעים, ונ"ל אחת גימטריא הזכאים ורעים, וזהו אגודה אחת, ר"ל אגודה של זכאים ושל רעים:

ב. איזהו מקומן מסכת מנחות דף כז עמוד א

וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגודה אחת - **המצפ"א מייתי דגירסת הילקוט "וכן ישראל לא ישובו לארצם עד שיהיו כולן באגודה אחת", ולגירסא זו מחזור שפיר קרא דמייתי "ואגודתו על ארץ יסדה".**

ג. איזהו מקומן מסכת מנחות דף כז עמוד ב

אלא דמקדש שני דלא הוה ארון וכפרת ה"נ דלא עביד הזאות וכו' וכפר את מקדש הקודש מקום המקודש לקודש:

א[פירש רש"י שהיה מזה על מקום הארון ואפילו דליכא ארון, וכן מפורש במתני' יומא ג': "משניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים וכו' ועליה היה נותן".

יש לעיין מדוע לא עשו ארון בבית שני:

כן דן הרש"ש (יומא ג'): דאי משום שלא היו לוחות הלא עשו חושן הגם שלדעת הראב"ד לא היו אורים ותומים בבית שני [עי' יומא כא: ובתוס' שם, ובספרנו 'איזהו מקומן'], [1] ומסיק דאולי משום דכפל הכתוב בציווי נתינת העדות אליו בפרשת תרומה משמע דשנה עליו לעכב דאין הארון אלא לצורך העדות. ומדברי המנחת חינוך (צה. ט.) גם מבואר שעיקר עשיית הארון הוא לצורך שיהיו הלוחות מונחים בתוכו, ולכן כיון שנגנזו הלוחות שוב אין לעשות ארון בבית שני.

[2] והנה המנחת חינוך שם דקדק מהרמב"ם שכתב צורת כל הכלים לבד מצורת הארון, דאין לעשות ארון אחר מלבד של משה, ותמה מדוע באמת אסור. [3] והמקדש דוד (ב. א.) תירץ דאיתא ביומא יב: דלאחר שנגנזו שמן המשחה עבודת הכלים מחנכת, וארון הרי אין בו עבודה [והזאות הדם כשרות גם על מקומו וכמו שהיה בבית שני], וא"כ אין במה לחנך ארון אחר, ובזה יתישב גם מדוע לא עשו ארון בבית שני. אולם שב ודחה סברא זו, לפי מה שהוכיח שאין דין דוקא עבודתן מחנכת, אלא גם מלאכתן מחנכת [עי' בדברינו לקמן מט. במתני' ד"ה שאין מחנכין, אות ד'], ועמידת הארון על מקומו היא מלאכתו ושפיר מחנכתו....

ג[האם עשו הזאות דיום הכיפורים בנוב וגבעון:

המקדש דוד (כ. א.) נקט שבנוב וגבעון לא היה דין שיהא שם ארון, דהארוך היה בקרית יערים, ובבמת נוב וגבעון אין דין להיות ארון. והקשה א"כ היאך עשו הזאות דיוהכ"פ, ומחדש דאכן לא היו שם הזאות, דלא דמי לבית שני שיש בו דין ארון אלא שנגנז. והוסיף המקדש דוד דאף קטורת דלפני ולפנים נראה דלא היה שם כיון שלא היה למקום תורת 'קדש הקדשים'. ועי"ש שדייק כן מלשונות הסוגיות ביומא.

והנה כדברי המקדש דוד כן נקט גם הפנים יפות (ויקרא טז. לד.) ופירש כן כוונת המדרש "והיתה לכם לחוקת עולם - לבית עולמים", ר"ל לאפוקי נוב וגבעון. וש"מ שכן נקט גם הכלי חמדה (במדבר, בקונטרס מיד ולדורות, ונלקט על המועדים יוה"כ פ"א סי' פ"א), ברם יעוי' בתוספתא דיומא (פ"ב הל' י"א) דלכאורה הדבר תלוי בגירסא שם, דלגירסא שלפנינו אכן משמע שבנוב וגבעון לא היה קטורת דלפני ולפנים, ולגירסת הגר"א שם מרבינן אף נוב וגבעון. ועי' בספר רנת יצחק עה"ת (תניינא, ויקרא טז. ב.) וע"ע בספר שמועת חיים עמ"ס יומא (דף טז, סי' ל"ט).

ד. דף על הדף מסכת מנחות דף כז עמוד ב

במשך חכמה (הפטורת פ' פקודי) וכן האדמו"ר מחב"ד ז"ל (בחידושים וביאורים על הרמב"ם) כיונו לדבר אחד, לחדש שבעת אשר הכניס שלמה הארון לק"ק, קידש לזה שני מקומות, א' מקומו שעל אבן השתי, ב' אותה מחילה שבה נגנזה הארון לאחמ"כ גם שם קידש שלמה, וכדילפינן הכא שהרי הוא כאילו הוא במקומו, ומשום כן מזין ההזאות ביוהכ"פ.

ומדייקי מקראי שנאמר במלכים א' (ח' כ' כ"א) "ואבנה הבית וגו' ואשים שם מקום לארון", בניגוד למ"ש בדברי הימים ב' (ו' א') "ואשים שם הארון", שהמקום לארון, הוא המחילה שמתחת לק"ק שהוא בשביל הארון - ששם נגנז הארון, ושם גם כן קידש אותו שלמה.